

IZVJEŠTAJ O STANJU PLANETA 2026. SAŽETAK

Znanost koja ulijeva
nadu

Listopad 2026.

Kirsten Schuijt
Glavna direktorica
WWF Internationala

Bioraznolikost se i dalje smanjuje alarmantnom brzinom. Ipak, postoje razlozi za nadu.

Izveštaj o stanju planeta 2026. donosi dokaze da su mnoge populacije vrsta stabilne ili se oporavljaju, uz inspirativne priče koje pokazuju da se priroda može oporaviti i da su promjene moguće. Oporavak populacija vrsta poput tigrova, atlantske i pacifičke plavoperajne tune, slonova južne Afrike i zelenih morskih kornjača pokazuje što se može postići dugogodišnjim zajedničkim naporima u očuvanju prirode.

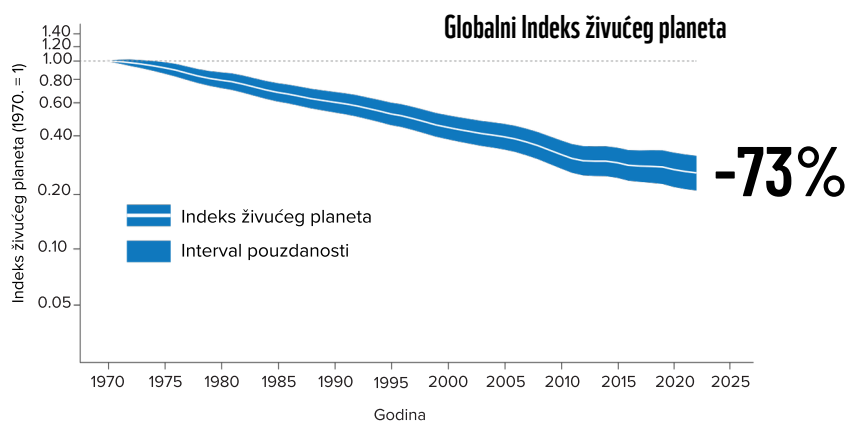
Kako bismo nastavili i proširili te uspjehe, potrebna je transformacija industrija i sustava koji pokreću gubitak prirode. Napredak je već započeo. Ne posvuda i ne još u potrebnom opsegu, ali dovoljno da pokaže kako su promjene moguće. Vrijeme je da ubrzamo sustavne promjene koje su već u tijeku i da zajedno, u skladu s prirodom, gradimo održiviji, pravedniji i otporniji svijet. Zajedno možemo obnoviti naš planet.

Photo: © Martin Harvey / WWF

Izveštaj o stanju planeta 2026. sveobuhvatna je analiza trendova globalne bioraznolikosti i stanja planeta. U svom 16. izdanju donosi znanstveno utemeljen pregled stanja prirode te uključuje Indeks živućeg planeta (LPI), koji prati stanje populacija vrsta diljem svijeta.

Najnoviji podaci pokazuju da su **veličine praćenih populacija divljih vrsta između 1970. i 2022. godine pale u prosjeku za 73%.**

Slika 1. Globalni Indeks živućeg planeta za razdoblje od 1970. do 2022. godine, temeljen na praćenju 35.803 populacija 5.790 vrsta kralježnjaka. Bijela linija prikazuje vrijednosti indeksa, dok zasjenjena područja predstavljaju statističku nesigurnost tih procjena. Na grafovima Indeksa živućeg planeta koristi se logaritamska skala na y-osi, što omogućuje precizniji prikaz promjena indeksa tijekom vremena.

Iako je ukupni postotak promjene sličan onome iz prethodnog izveštaja, nova procjena uključuje dodatne podatke i dulje vremensko razdoblje praćenja, čime se dodatno potvrđuje razmjernost gubitka prirode.

Gubitak i degradacija staništa najčešće su prijetnje zabilježene kod praćenih populacija divljih vrsta. Slijede prekomjerno iskorištavanje prirodnih resursa, klimatske promjene, onečišćenje, invazivne strane vrste i bolesti. Sve te prijetnje proizlaze iz dubljih strukturnih problema u prehrambenom, energetske i financijskom sustavu.

Istodobno se pojavljuje i drukčiji trend, onaj koji pokazuje da su pozitivne promjene moguće. Izveštaj donosi primjere oporavka populacija tigrova, plavoperajne tune, južnoafričkih slonova i zelenih morskih kornjača, potvrđujući da ciljane mjere očuvanja prirode mogu dati konkretne rezultate.

Međutim, negativni trendovi koje bilježe LPI i drugi pokazatelji bioraznolikosti ne mogu se zaustaviti samo mjerama zaštite prirode. Transformacija prehrambenog, energetske i financijskog sustava ključna je za preokret. To je moguće ostvariti stvaranjem uvjeta za nastanak prekretnica pozitivnih promjena. Uspjeh će biti moguć samo ako cijelo društvo sudjeluje u pravednoj i uključivoj tranziciji.

Praćenje trendova u prirodi

Praćenje promjena u veličini populacija divljih vrsta omogućuje prepoznavanje skupina vrsta koje su pod najvećim pritiskom te služi kao rano upozorenje na degradaciju ekosustava. Takvi pokazatelji mogu potaknuti djelovanje koje sprječava nestanak vrsta te štiti ekosustave i dobrobiti koje priroda pruža ljudima, uključujući pitku vodu, regulaciju klime i oprašivanje. Indeks živućeg planeta razvija Zoološko društvo Londona (ZSL), a temelji se na trendovima 35.803 populacija i 5.790 vrsta kralježnjaka (vodozemaca, ptica, riba, sisavaca i gmazova).

Pohto: © Neto ilhabela / CC BY-SA 4.0

Slatkovodne populacije bilježe najveće padove

Slatkovodne vrste suočavaju se s mnogobrojnim prijetnjama. Mnoge su ograničene na određena vodena staništa, a brane i drugi zahvati na rijekama mogu prekinuti migracijske putove i dodatno ugroziti njihov opstanak.

SLATKOVODNE POPULACIJE

-85%

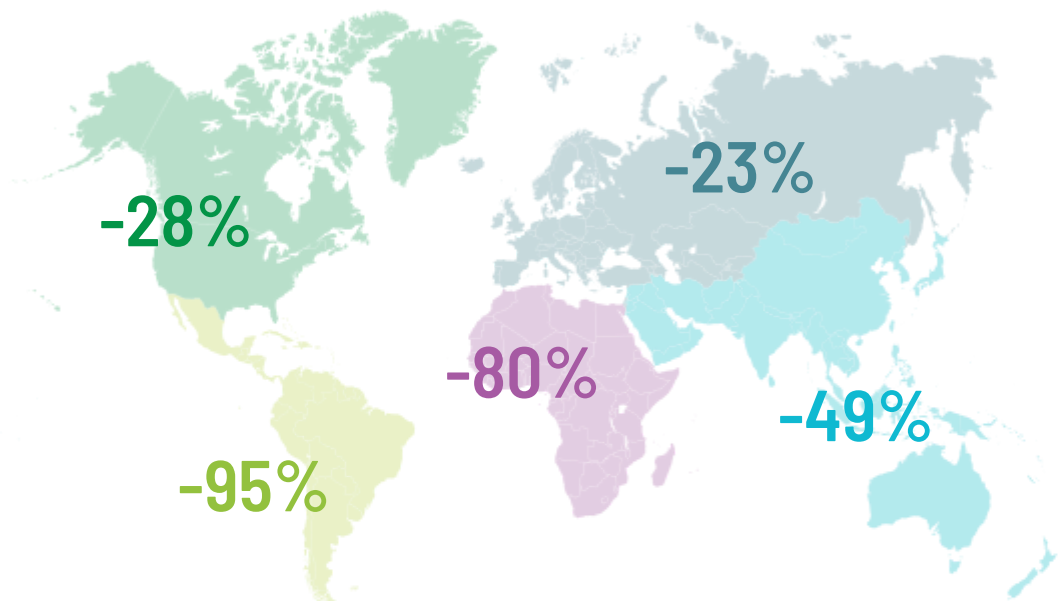
KOPNENE POPULACIJE

-62%

MORSKE POPULACIJE

-59%

Slika 2. Indeks živućeg planeta prema regijama IPBES-a za objedinjene kopnene i slatkovodne populacije u razdoblju od 1970. do 2022. godine.

Trendovi se razlikuju među regijama zbog različitih pritisaka kojima je priroda bila izložena tijekom posljednjih 50 godina. Najizraženiji padovi zabilježeni su u Latinskoj Americi i Karibima, Africi te Aziji i Pacifiku.

U Europi i Sjevernoj Americi veliki zahvati u prirodu dogodili su se znatno ranije pa je bioraznolikost već 1970. godine bila u lošijem stanju, što djelomično objašnjava manje izražen negativan trend.

Kako se izračunava Indeks živućeg planeta?

Praćenje određene vrste tijekom vremena na određenom području može pokazati kako se mijenjala veličina njezine populacije na toj lokaciji. Indeks živućeg planeta (LPI) koristi te promjene u veličini populacija kako bi utvrdio je li se prosječna relativna brojnost praćenih vrsta kralježnjaka povećala, smanjila ili ostala nepromijenjena.

U tu svrhu koriste se podaci o promjenama brojnosti populacija prikupljeni na lokacijama praćenja diljem svijeta koje su uključene u bazu podataka LPI-ja, a zatim se izračunava njihov prosjek.

Najnoviji LPI pokazuje pad od 73% (72,9%). To znači da se veličina promatranih populacija smanjivala prosječno za 2,5% godišnje između 1970. i 2022. godine.

Važno je naglasiti da to ne znači da danas postoji 73% manje divljih životinja nego 1970. godine.

Kada govorimo o Indeksu živućeg planeta (LPI), koristimo izraz „pad”, a ne „gubitak”, jer LPI prikazuje prosječni trend promjena u populacijama, a ne prosječan broj izgubljenih jedinki ili vrsta. Iako je ukupni trend negativan zbog izraženih padova brojnosti, oko polovice (50%) populacija uključenih u LPI stabilno je (7%) ili bilježi porast (43%).

LPI prikazan u izvještajima za 2026. i 2024. godinu ne treba izravno uspoređivati jer se skup podataka mijenja i nadopunjuje sa svakim novim izdanjem. Ovogodišnji indeks uključuje 295 vrsta i 967 populacija više nego prethodni.

Za više informacija o načinu izračuna LPI-ja pogledajte tehničko izvješće LPI 2026 dostupno na: www.livingplanetindex.org. Ako želite saznati više o tome kako znanstvenici prate trendove bioraznolikosti, posjetite: www.panda.org/tracking-nature.

Snaga nade

Dokazi da dugoročno očuvanje prirode donosi rezultate

Photo: © Wild Wonders of Europe / Zankl / WWF

- Populacije atlantske i pacifičke plavoperajne tune desetljećima su opadale zbog prelova. Nakon zajedničkih mjera država, industrije i potrošača, obje vrste više se ne smatraju prelovljenima niti vrstama od posebnog značaja.

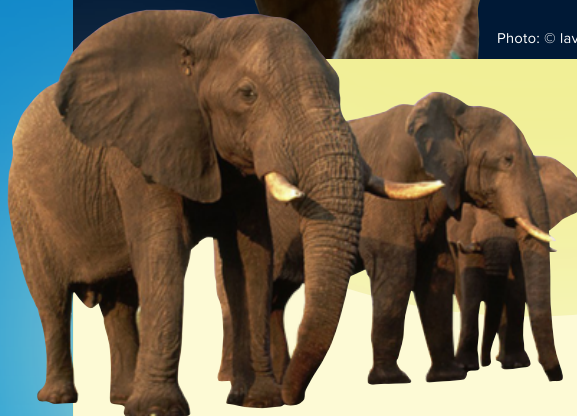
Photo: © Giorgia Doglioni / Unsplash

- Zelena želva 2025. postala je prva morska kornjača koja je na Crvenom popisu IUCN-a premještena iz kategorije „ugrožena“ u kategoriju „najmanje zabrinjavajuća“. Oporavak je rezultat pet desetljeća koordiniranog rada u približno 80 zemalja.

Photo: © lavin photography / iStock

- Godine 2010. u divljini je živjelo tek oko 3.200 tigrova. Do 2025. njihov broj porastao je na približno 5.700 jedinki, odnosno za više od 70%, zahvaljujući koordiniranom djelovanju vlada, lokalnih zajednica i brojnih partnera.

- Brojnost afričkih slonova i dalje opada u velikom dijelu svog areala, no u pojedinim područjima južne Afrike populacije rastu zahvaljujući modelima upravljanja u kojima lokalne zajednice imaju ključnu ulogu.

Svim tim uspjesima zajednički su bili jasan cilj, prilagodljiv plan i mogućnost djelovanja te dugoročna otpornost.

Nada je proces

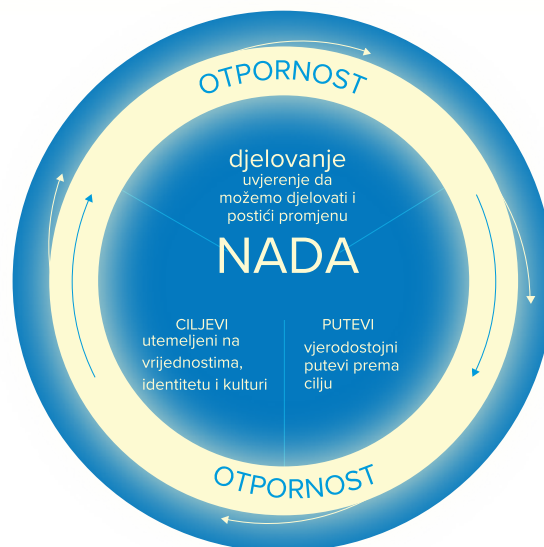
U očuvanju prirode nada nije osjećaj nego proces koji ljudima omogućuje dugoročan angažman u suočavanju sa složenim i neizvjesnim izazovima.

Sastoji se od četiri ključna elementa:

- jasnog cilja koji pojedincima ili zajednici nešto znači
- vjerodostojnog puta prema tom cilju
- osjećaja vlastite mogućnosti djelovanja
- otpornosti i ustrajnosti kada napredak uspori ili nastupe prepreke

Kada su ti elementi prisutni među ljudima, zajednicama, sektorima i državama, nastaje kolektivna nada.

Kolektivna nada jedan je od najsnažnijih pokazatelja da je velika društvena promjena moguća.

Slika 3. Nada je više od osjećaja. Kada se povežu ciljevi, mogućnost djelovanja i vjerodostojni putevi prema promjeni, nada postaje proces koji pokreće transformativne promjene. Otpornost nam daje snagu da nastavimo naprijed unatoč preprekama.

Energetski sustav

Photo: © 一飞黄 / Adobe Stock

Prehrambeni sustav

Photo: © Reetta Pasanen / WWF

Financijski sustav

Photo: © Getty Images / Unsplash

Transformacija sustava koji uzrokuju gubitak prirode

Iako su oporavci pojedinih vrsta važni, oni se događaju unutar mnogo većih sustava koji istodobno uzrokuju gubitak bioraznolikosti. Tri sustava odgovorna su za najveći dio pritiska na prirodu:

- **Energetski sustav**

Izgaranje ugljena, nafte i plina glavni je izvor emisija stakleničkih plinova koje uzrokuju klimatske promjene, danas jednu od najvećih prijetnji za bioraznolikost.

- **Prehrambeni sustav**

Poljoprivreda je najveći uzrok gubitka i degradacije staništa, vodeći pokretač pada bioraznolikosti i značajan izvor emisija stakleničkih plinova.

- **Financijski sustav**

Raspodjela kapitala: odluke o tome koje industrije primaju ulaganja, a koje ne, ujedno određuju koje će aktivnosti rasti, a koje će se smanjivati. Tijekom 2023. godine oko 7,3 bilijuna američkih dolara usmjereno je prema aktivnostima koje štete prirodi, dok je samo 220 milijardi dolara uloženo u njezinu zaštitu i obnovu.

Samo zaštita prirode neće biti dovoljna za preokret. Ista nada koja je omogućila oporavak tigrova, tune, slonova i kornjača mora se usmjeriti i na transformaciju ovih sustava.

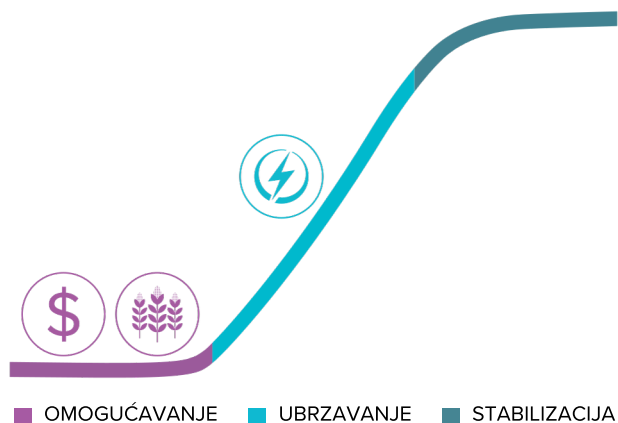

Photo: © U.S. Department of Agriculture / Public Domain

Pozitivne prekretnice

Iako se o okolišnim prekretnicama najčešće govori u kontekstu rizika, poput propadanja koraljnih grebena ili gubitka Amazonije kao spremnika ugljika, isti mehanizmi mogu potaknuti i brze pozitivne promjene. Pozitivna prekretnica nastupa kada sustav dosegne točku nakon koje korisna promjena sama potiče još promjena. Tako promjena postaje sve brža i učinkovitija te ju je sve teže zaustaviti. Takve promjene obično prolaze kroz faze stvaranja preduvjeta, tj. omogućavanja, ubrzavanja i stabilizacije, a često se prikazuju S-krivuljom razvoja.

- Energetski sustav već je prošao pozitivnu prekretnicu. Sunčeva energija danas je najjeftiniji izvor nove proizvodnje električne energije u većini zemalja, dok su električna vozila činila 24% svih novih prodanih automobila u svijetu tijekom 2024. godine. Unatoč tome, prijelaz s fosilnih goriva još uvijek nije dovoljno brz, a napredak se znatno razlikuje među zemljama i sektorima. Prioriteti uključuju daljnju elektrifikaciju i veće korištenje obnovljivih izvora energije.
- Dok je energetski sustav u fazi ubrzavanja, prehrambeni i poljoprivredni sustavi još se nalaze u fazi omogućavanja promjena. Prioriteti uključuju prijelaz na proizvodnju koja podržava obnovu prirode, promicanje održive trgovine i potrošnje, poticanje zdravih i održivih prehrambenih navika te smanjenje gubitaka i otpada od hrane.
- Financijski sustav također je u fazi omogućavanja promjena. Prioriteti uključuju zaustavljanje financiranja aktivnosti koje štete prirodi, prepoznavanje prirode i klime kao materijalnih financijskih rizika, stvaranje regulatorne sigurnosti te zatvaranje jaza u financiranju bioraznolikosti od 942 milijarde američkih dolara.

Slika 4. Faze dinamike prekretnica pozitivnih promjena, odnosno S-krivulja. Duž S-krivulje dinamika pozitivnih prekretnica prolazi kroz tri glavne faze promjene: omogućavanje, ubrzavanje i stabilizaciju. Energetski sustav nalazi se u fazi ubrzavanja, dok su prehrambeni i financijski sustavi još uvijek u fazi omogućavanja promjena.

Veliki i složeni sustavi rijetko se mijenjaju brzo. Međutim, za njihovu transformaciju nisu potrebna tehnološka rješenja koja tek treba izumiti. Potrebne su hrabre odluke i ustrajnost da se provode čak i kada rezultati još nisu vidljivi. To zahtijeva otpornost, sposobnost prilagodbe i odlučnost da se nastavi dalje. Dugoročna promjena može uspjeti samo ako je pravedna, ravnopravna i uključiva te ako u njoj sudjeluju svi dijelovi društva.

Usklađivanje i ubrzavanje globalnog djelovanja

Sustavne promjene moguće je ostvariti ako se države usmjere na provedbu ciljeva koje su preuzele u sklopu Globalnog okvira za bioraznolikost Kunming-Montreal i Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama. Predstojeće konferencije Ujedinjenih naroda o bioraznolikosti i klimi predstavljaju važnu priliku da se priroda i klima usmjere prema oporavku do 2030. godine.

Objekti konferencije, COP17 o bioraznolikosti i COP31 o klimatskim promjenama, trebale bi se usredotočiti na ubrzavanje provedbe postojećih obveza do 2030. godine te dati prednost mjerama koje mogu pokrenuti pozitivne prekretnice. To uključuje ubrzano širenje obnovljivih izvora energije, ukidanje štetnih subvencija, zaustavljanje krčenja šuma, obnovu ekosustava i ubrzanje transformacije prehrambenih sustava.

Ostvarenje tih ciljeva zahtijevat će duboku transformaciju društva i gospodarstva – od modela koji iscrpljuju prirodne resurse i stvaraju otpad prema sustavima koji obnavljaju prirodu, održivo koriste njezina bogatstva i osiguravaju njihovo očuvanje za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

Promjene ovih razmjera ovisit će o učinkovitoj suradnji svih društvenih skupina, uključujući autohtone narode i lokalne zajednice, gradove i regionalne vlasti, poslovni sektor i financijske institucije, organizacije civilnog društva te mnoge druge aktere. Ciljevi i putevi za njihovo ostvarenje već postoje, a uz zajedničku nadu i djelovanje, promjena nam je nadohvat ruke.

Predstojeća događanja

○ Konferencija stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti Ujedinjenih naroda (CBD COP17)

Erevan, Armenija, 19. – 30. listopada 2026.

○ Konferencija stranaka Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC COP31)

Antalija, Turska, 9. – 20. studenoga 2026.

„Svijet u skladu s prirodom cilj je koji vrijedi ostvariti. Znamo kojim putem možemo do njega doći, a svatko od nas ima moć biti dio te promjene. Transformacije potaknute pozitivnim prekretnicama mogu se događati brže nego što očekujemo. Unatoč izazovima koji se ponekad čine nepremostivima, imamo razuman razlog za nadu.”

- Izvještaj o stanju planeta 2026.
Znanost koja ulijeva nadu

Working to sustain the natural world for the benefit of people and wildlife.

together possible™ wwfadria.org

© 2026

© 1986 simbol pande WWF-a – World Wide Fund for Nature.

„WWF” je registrirani zaštitni znak WWF-a.

WWF

Kontakt:

WWF Adria

Boškovićeve 2

Zagreb, Hrvatska

info@wwfadria.org

livingplanet.panda.org.